

Motion till riksdagen 2022/23:1148

av **Clara Aranda m.fl. (SD)**

En tryggare merkostnadsersättning och anhörigstöd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera reformen med merkostnadsersättning för vuxna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att justera den övre åldersgränsen för merkostnadsersättning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en reformering och nationella riktlinjer vad gäller vård av närstående och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringen och riksdagen beslutade om nya regler vad gäller både barn och familj där vårdbidrag ändrats till omvårdnadsersättning och merkostnadsersättning samt handikappersättning som ersatts av endast merkostnadsersättning. Omvårdnadsbidraget omnämns i motionen ”En trygg familjepolitik med barnet i centrum” där det funnits stora problem med övergången från ett system till ett annat och långa handläggningstider. Även övergången från handikappersättning till merkostnadsersättning har inneburit stora problem för den enskilde. I ISF:s rapport 2020:5 ”Införandet av omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning” beskrivs övergången från handikappersättning till merkostnadsersättning och hur beslutet om omprövning av ersättning kom som en chock för många.

Utvärdera reformen med merkostnadsersättning

Oron över att ersättningen skulle beräknas enligt det nya regelverket har varit stor. Handläggningstiderna har också varit långa och i juni 2021 slutade övergångs-

bestämmelserna att gälla och flera har blivit av med sin handikappersättning och fått vänta länge på besked om merkostnadsersättning.

För vuxna innebär förändringarna bland annat att den nya merkostnadsersättningen inte inkluderar rena hjälpbehov, på det sätt som handikappersättningen gjorde. Vad detta skulle innebära har givetvis inneburit en stor oro för de människor som tidigare erhållit ersättning för hjälpbehov.

Det saknas statistik och andra sammanställningar över vilka hjälpbehov som tidigare åberopats som grund för handikappersättning. Många av de berörda påtalade tidigt en oro över vad detta skulle kunna innebära i praktiken. När reformen genomfördes framkom i propositionen att rena hjälpbehov skulle täckas upp av andra stöd, exempelvis LSS och kommunala insatser. Vi menar dock att det ändå finns risk att många behövande skulle komma att falla mellan stolarna. Nu när det gått en tid efter reformens genomförande menar vi därför att det är viktigt att följa upp huruvida de hjälpbehov som inkluderades i den tidigare handikappersättningen har kunnat tillgodoses genom andra insatser eller inte.

Det är också viktigt att utvärdera huruvida människor fått en lägre merkostnadsersättning sedan reformen genomfördes samt om processen att merkostnadsersättning har försvårats.

Justera den övre åldersgränsen för merkostnadsersättning

Den övre åldersgränsen för att beviljas merkostnadsersättning för vuxna, som idag ligger på 65 år, 66 år i slutet av 2022, och som också kommer att omvandlas till en riktålder i slutet av 2025, är orimlig. Denna gräns behöver bli mer flexibel och justeras uppåt, då fler väljer att stanna längre i arbetslivet. Så länge möjligheten att stanna i arbetslivet finns, bör ersättning för att kunna utföra sitt arbete medges, även efter den övre åldersgränsen. Vi vill därför ge regeringen i uppdrag att se över möjligheterna att anpassa merkostnadsersättning utifrån sysselsättning, snarare än en övre åldersgräns.

Vård av närstående – VAN

I dag finns möjligheten att närståendepenning betalas ut till närstående som avstår från arbete för att vårda en svårt sjuk person i hemmet, på sjukhus eller annan vårdinrättning. Till svåra sjukdomstillstånd räknas tillstånd som medför ett omedelbart överhängande livshot, men även sådana sjukdomstillstånd som innebär ett allvarligt överlevnadshot på sikt. Syftet med närståendepenningen är att närstående personer ska ha möjlighet att vara tillsammans med den sjuke vid allvarliga sjukdomstillstånd.

Tyvärr är det svårt att beviljas närståendepenning, vilket leder till att närstående istället tvingas nyttja semesterdagar, gå ner i arbetstid eller ta tjänstledigt för att kunna vårda en anhörig. Det sätter den anhöriga i en ohållbar ekonomisk situation, vilket i 70 procent av fallen är kvinnor.

Även om det yttersta ansvaret för långsiktig omsorg om sjuka och äldre inte ska falla på en anhörig, kan det ibland uppstå ett tillfälligt behov. Det kan även vara en större trygghet för den drabbade att vårdas av en anhörig. Det är därför vår mening att regeringen bör utreda en reform av systemet med närståendepenning, och införa ett liknande system som vård av barn (vab) med den skillnaden att när det rör vuxna ska det handla om sjukdomstillstånd där personen i fråga är beroende av omsorg från andra.

Det ska dock inte vara ett krav att det rör sig om livshotande tillstånd så som är fallet med dagens närståendepenning. En person som är sjuk har 100 dagar för närståendepenning som medarbetaren kan dela på tillsammans med övriga närstående. Vi anser att en utredning även bör titta på möjligheten att flera nära anhöriga kan få ersättning samtidigt under en samma tidsperiod, och att antalet dagar kan utökas från dagens 100 dagar. Exempelvis kan inte föräldrarna till en vuxen son eller dotter som ligger för döden få ersättning samtidigt, något som vi menar är helt orimligt. Samma sak gäller om en förälder är i livets slutskede, i dessa fall kan alltså inte mer än ett barn ges möjlighet till närståendepenning för att få vara hos sin förälder de sista dagarna i livet. Dessutom är rätten till avlösning olika utformad i kommunerna. Vi menar att detta är ett nödvändigt andningshål för anhöriga och ska ges, liksom allt annat stöd, efter behov. Rätten till 20 avgiftsfria timmar per månad borde således ses som en miniminivå och utgöra en nationell riktlinje.

Clara Aranda (SD)

Mona Olin (SD)

Daniel Persson (SD)

Julia Kronlid (SD)